monumente

Deşi legea e de partea acestui monument cu statut de unicat, starea lui devine pe zi ce trece tot mai deplorabilă. Şi vinovat de această stare este Ministerul apărării al U.R.S.S.

Cetatea Tighina

PENTRU străbuna noastră Moldovioară cetatea Tighina a fost şi vă rămîne-n veci o piatră sfîntă de hotar din valea bătrînului Nistru.

Multiseculara ei istorie îşi la începutul, ca atare, de la un document din anul 1408, ce face parte din contextul relaţiilor moldo-poloneze, a căror fundament fusese pus în 1387 de domnitorul Petru Muşat cu scopul de a pune capăt ameninţărilor din partea ungurilor, consimţindu-se în aşa fel suzeranitatea Poloniei asupra Moldovei. Printr-un act de la 12 martie 1402 domnitorul Alexandru cel Bun recunoaşte această suzeranitate. Deşi actul de închinare era, la drept vorbind, mai mult simbolic, vestitul voievod depuse de-a lungul îndelungatei sale domnii de cîteva ori jurămîntul vasalic faţă de regele polon Vladislav Iajello. Cea de a treia oară îl depuse la 6 octombrie 1407 la Lvov. Profitînd de prezenţa suveranului moldovean, negustorii din acest oraş polonez s-au adresat Măriei sale cu rugămintea să le acorde drepturi de negoţ şi înlesniri vamale în perimetrul Ţării Moldovei. În toamna anului următor voievodul le satisface rugămintea, punîndu-le la dispoziţie o gramotă domnească, semnată la Suceava în ziua de 8 octombrie 1408 prin care negustorii lioveni beneficiau de privilegii în comerţul cu Statul Moldovenesc şi în efectuarea operaţiilor de tranzit pe teritoriul lui.

Documentul în cauză, precum şi alte cîteva din secolul XV, ne oferă informaţii referitoare la prima atestare a localităţii, ne comunică despre fiinţarea unui punct vamal la vadul de la Tighina, care, reieşind din conţinutul gramotelor, făcea parte din vămile principale ale Moldovei. Ele, însă, nu ne spun mai nimic în privinţa existenţei unei cetăţi pe lîngă vama Tighinei.

Şi totuşi, o cît de mică cetăţuie negreşit că a existat pe locul celei actuale. Doar straja ce încasa la trecerea peste Nistru vama trebuia, de bună seamnă, să se adăposteze în spatele unor pereţi bine întăriţi. În această ordine de idei arheologul I. Hîncu a stabilit că «pe locul citadelei de piatră, ce se păstrează pînă-n zilele noastre, se înălţa în sec. XV o cetăţuie de pămînt, înconjurată de şanţ şi val». Ea a fost construită în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, cînd Moldova, ajutată de Polonia, a respins atacurile tătarilor, care, lipsiţi de pămînturile dintre Nistru şi Bug, au fost nevoiţi să se retragă în stepele Bugeacului.

Cetăţuia de pămînt a fost ridicată pe malul stîng al Nistrului, la o distanţă de 1,5 km de vadul de la Tighina, pe o înălţime cu pante abrupte, de unde se vedea bine drumul ce ducea spre vad. Ea avea o formă aproximativ dreptunghiulară, cu laturile de 100 şi 150 m, şi era înconjurată de un şanţ adînc de 4 m şi lat de 10 m. Valul de pămînt, înalt de 6 m, era întărit cu lemn. Pe el se înălţau turnuri de lemn, legate între ele prin ziduri de bîrne. Cetăţuia avea o singură poartă, ce se deschidea spre vad. Ea era apărată de o garnizoană de 200 de oameni, care, în caz de primejdie, se adăpostea în cetate.

Cetăţuia a fost construită în grabă, pentru a face faţă ameninţării turceşti, şi a fost folosită timp de cîteva decenii. Ea a fost distrusă în timpul războiului moldo-turc din 1538.

Cetatea de piatră a fost ridicată în locul cetăţuii de pămînt în timpul domniei lui Petru Rareş. Ea a fost construită în grabă, pentru a face faţă ameninţării turceşti, şi a fost folosită timp de cîteva decenii. Ea a fost distrusă în timpul războiului moldo-turc din 1538.

Cetatea de piatră a fost ridicată în locul cetăţuii de pămînt în timpul domniei lui Petru Rareş. Ea a fost construită în grabă, pentru a face faţă ameninţării turceşti, şi a fost folosită timp de cîteva decenii. Ea a fost distrusă în timpul războiului moldo-turc din 1538.

...ră, ce se pa...
...stre, în secolele XV—XVI s-a aflat o așezare moldovenească». În timpul săpăturilor au fost descoperite două șanțuri adînci de apărare, care, din păcate, au rămas nedezvelite pînă la capăt. Unul din șanțuri corespundea perioadei de existență a așezării moldovenești, iar celălalt era de o seamă cu *cetățile moldovenești a ființat* aici, dar *cum arăta ea nu* se știe.

În anul 1538, pe cînd în scaunul domnesc se afla Petru Rareș, Țara Moldovei a fost supusă unor grele încercări, cu repercusiuni nefaste pentru soarta ei de mai apoi. La sfîrșitul verii acestui an un buluc de păgîni, în frunte cu nesățiosul Soliman I Magnificul, pe timpul căruia Imperiul Otoman a atins apogeul puterii sale și-și extinde cel mai mult teritoriul, a trecut Dunărea pe podul făcut la Isaccea și a dat busna-n țară, sprijiniți fiind de tătarii din Crimeea. Năpasta, din pă-

ÎNCEPIND cu acel blestemat an 1538, românii din Țara Moldovei nicicînd nu s-au împăcat cu ciuntirea pămîntului strămoșesc, întins de la munte pînă la mare. Cîțiva domnitori iubitori de țară au căutat cu orice preț să-i izgonească pe osmanlîi din ziduriie Tighinei și de pe restul teritoriului ocupat de ei. Deschide această pagină glorioasă din istoria neamului nostru voievodul Alexandru Cornea, care fusese ridicat în domnie după ce boierii, exprimîndu-și nemulțumirea, îl ucid pe Ștefan Lăcustă, lăsat în scaun cu consimțămîntul lui Soliman și devenind în așa fel marionetă a acestuia. Al. Cornea întreprinde o incursiune militară în această parte de țară, transformată de turci în sangeac. Obținînd izbîndă asupra păgînilor, Providența a voit, însă, ca domnitorul Cornea să aibă o domnie scurtă de tot, ...ceasta parte a imperiului lor, printre ele și cetății Tighina. În primii ani ai secolului XVIII, moment pe care îl aflăm din letopisețul lui Ion Neculce, lucrările de fortificare a Tighinei erau în toi. Ele au pornit îndată după venirea la 14 septembrie 1700 în cea de-a doua domnie a lui Constantin Duca, continuînd și după luna februarie a anului 1705, cînd fusese înscăunat pentru a doua oară în Moldova Antioh Cantemir, fratele lui Dimitrie Cantemir. Cu această ocazie Ion Neculce scrie: «Iară la anul (1707 — nota aut.), de primăvară, venit-au poruncă de la Poartă la Antohi-vodă să margă să lucredzi la Tighine».

Istoria de mai departe a cetății Tighina, ca și istoria Principatelor Dunărene în genere, a evoluat în dependență de mersul războaielor ruso-turce, în cadrul cărora se profila un singur scop — lupta dintre părțile beligerante pentru dominație în bazinul Mării Negre.

Deși legea e de partea acestui monument cu statut de unicat, starea lui pe zi ce trece devine tot mai deplorabilă. Iar vinovat de această stare este Ministerul apărării al U.R.S.S., care prin totala sa indiferență îl distruge în mod barbar sub ochii noștri. În anii 50 din ordinul mai marilor cetății a fost șters de pe fața pămîntului unicul minaret ce se mai păstra aici. Au sluțit complet biserica Alexandru Nevschi, prefăcînd-o în club. La începutul anilor 80 din raza cetății pentru totdeauna a dispărut bastionul din partea de nord-vest și poarta Hotinului, în cîteva locuri a fost astupat șanțul, s-au efectuat lucrări de lichidare a valului de pămînt. În diverse locuri ale cetății a fost mutilat mișelește stratul cultural, fără a le permite arheologilor să desfășoare săpături științifice, atît de necesare.

Dinu POCITARENCO,
colaborator științific la muzeul de istorie și studiere a ținutului natal din Bender.

ZONA DE SECURITATE.md